

УДК 37.091.33:811.121.2:81'35

[https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1\(55\)-1179-1192](https://doi.org/10.52058/2786-6025-2026-1(55)-1179-1192)

Голубовська Ірина Владиславівна кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-0875-8487>

Підгурська Валентина Юріївна кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри початкової освіти та культури фахової мови, Житомирський державний університет імені Івана Франка, м. Житомир, <https://orcid.org/0000-0002-9882-6390>

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОПИСНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ ЗА ПРОФЕСІЙНИМ СПРЯМУВАННЯМ

Анотація. У статті наголошено на тому, що правописна компетентність студентів є невід'ємним компонентом їхньої загальної мовної підготовки, адже вона гарантує нормативність, точність і відповідність писемного мовлення професійним вимогам. Дотримання орфографічних і пунктуаційних норм не лише підвищує якість писемної комунікації, а й сприяє формуванню позитивного іміджу фахівця та засвідчує його професіоналізм у діловому середовищі.

Курс «Українська мова за професійним спрямуванням» є єдиною обов'язковою мовною дисципліною для всіх здобувачів вищої освіти, незалежно від обраної спеціальності. На думку авторів, опанування саме цього курсу здатне позитивно вплинути на рівень орфографічної та пунктуаційної грамотності майбутніх бакалаврів. Зазначено, що чинна програма дисципліни, затверджена Міністерством освіти і науки України, не передбачає системного вивчення правописних норм сучасної української літературної мови, проте всі три її змістові модулі містять потенціал для реалізації такої роботи. Метою статті є визначення ефективних шляхів вдосконалення правописної компетентності здобувачів вищої освіти у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням; розроблення різнопланових завдань для підвищення рівня правописної компетентності студентів-нефілологів.

Удосконалення правописної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням – комплексне й багатоступеневе завдання. Систематична й цілеспрямована робота з формування правописної компетентності бакалаврів нефілологічних спеціальностей

може суттєво підвищити рівень їхньої фахової підготовки. Перспективним напрямом подальших досліджень убачаємо в розробленні професійно орієнтованих завдань і вправ, спрямованих на підвищення рівня культури писемного мовлення здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: орфографія, пунктуація, правопис, правописна компетентність, українська мова за професійним спрямуванням.

Holubovska Iryna Vladyslavivna Candidate of Philological Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Primary Education and Culture of Professional Language, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-0875-8487>

Pidhurska Valentyna Yuriivna Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Associate Professor of the Department of Primary Education and Culture of Professional Language, Ivan Franko Zhytomyr State University, Zhytomyr, <https://orcid.org/0000-0002-9882-6390>

IMPROVING STUDENTS' ORTHOGRAPHIC COMPETENCE IN THE PROCESS OF STUDYING UKRAINIAN FOR PROFESSIONAL PURPOSES

Abstract. The article emphasizes that students' orthographic competence is an integral component of their overall language training, as it ensures normativity, accuracy, and compliance of written communication with professional requirements. Observance of orthographic and punctuation norms not only improves the quality of written communication but also contributes to forming a positive image of a specialist and demonstrates their professionalism in a business environment.

The course "Ukrainian for Professional Purposes" is the only compulsory language discipline for all higher education students, regardless of their chosen specialty. According to the authors, mastering this course can have a positive impact on the level of orthographic and punctuation literacy of future bachelors. It is noted that the current curriculum of the discipline, approved by the Ministry of Education and Science of Ukraine, does not provide for a systematic study of the orthographic norms of the modern Ukrainian literary language, however, all three of its content modules contain the potential for implementing such work. The aim of the article is to identify effective ways of improving the orthographic competence of higher education students in the process of studying Ukrainian for professional purposes, as well as to develop diverse tasks aimed at increasing the level of orthographic competence of non-philology students.

Improving the orthographic competence of future specialists in the process of studying Ukrainian for professional purposes is a complex and multi-stage task.

Systematic and purposeful work on forming the orthographic competence of bachelors of non-philological specialties can significantly enhance the level of their professional training. A promising direction for further research is thought in the development of professionally oriented tasks and exercises aimed at improving the culture of written speech of higher education students.

Keywords: orthography, punctuation, spelling, orthographic competence, Ukrainian for professional purposes.

Постановка проблеми. Сучасна доба потребує підготовки кваліфікованих фахівців, здатних до результативної мовленнєвої діяльності в усіх її проявах, зокрема у професійній писемній комунікації, що неможливо без ґрунтовного опанування основ правопису. Однією з ключових складових професійної компетентності є правописна компетентність, що забезпечує нормативність, точність і переконливість фахового мовлення в усній та писемній формах. Водночас результати освітньої практики засвідчують наявність стійких орфографічних і пунктуаційних помилок у студентських роботах, недостатній рівень усвідомлення правописних норм та обмежене вміння застосовувати їх у професійно зорієнтованих комунікативних ситуаціях.

Вирішення проблеми ускладнюється динамічними змінами в українському правописі, впливом цифрового спілкування, зниженням мотивації до мовної самоосвіти та недостатньою інтеграцією правописної підготовки з фаховим контекстом. Виникає об'єктивна потреба в науково обґрунтованому пошуку й упровадженні шляхів удосконалення правописної компетентності майбутніх фахівців, зорієнтованих на професійну комунікацію, міждисциплінарну інтеграцію та сучасні дидактичні технології.

Правописна компетентність студентів є невід'ємним компонентом їхньої загальної мовної підготовки, адже вона гарантує нормативність, точність і відповідність писемного мовлення професійним вимогам. Дотримання орфографічних і пунктуаційних норм не лише підвищує якість писемної комунікації, а й сприяє формуванню позитивного іміджу фахівця та засвідчує його професіоналізм у діловому середовищі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти порушеної проблеми досліджували М. Бардаш, Т. Білявська, О. Біляєв, А. Бурячок, М. Вашуленко, В. Вітюк, А. Віщук, Н. Грона, Т. Груба, О. Горошкіна, І. Демешко, Н. Дика, Л. Добровольська, В. Зінченко, О. Караман, Х. Карповець, К. Клімова, С. Омельчук, М. Пентиліук, Г. Передрій, Е. Попович, Л. Симоненкова, Л. Харченко, І. Хом'як, О. Хорошковська, С. Черіпко, Н. Шатілова, Н. Шкурятяна, І. Ющук, С. Яворська, О. Ядловська та ін.

І. Хом'як та Х. Карповець у складі правописної компетентності виокремлюють такі важливі вміння: виявляти й ідентифікувати орфограми та

пунктограми в писемному тексті, розрізняти їхні типи; з'ясовувати умови їх уживання; користуватися орфографічними й тлумачними словниками для перевірки правильності написання; грамотно оформлювати писемне мовлення з урахуванням орфографічних і пунктуаційних норм; знаходити та виправляти орфографічні й пунктуаційні помилки у власних і чужих текстах [1, С. 22].

У свою чергу Х. Карповець тлумачить правописну компетентність як набуту особистісну здатність оформлювати писемне мовлення будь-якого функційного стилю відповідно до чинних правописних норм на основі ціннісного ставлення до мови. Це складне структурне утворення, що містить когнітивний (знання), операційний (уміння й навички), діяльнісний (досвід), ціннісно-смысловий (ціннісні орієнтири й мотивація) і поведінковий (вчинки) компоненти [2, С. 8].

К. Климова розглядає правописну компетентність як упорядковані знання орфографічних і пунктуаційних літературних норм, уміння й навички їх застосування в писемному мовленні; розвинене «чуття мови» та мовну стійкість; обізнаність із питань становлення й розвитку українського правопису [3, С. 86].

В. Вітюк тлумачить правописну компетентність як інтегровану особистісну якість, що передбачає володіння правописною компетенцією, як здатність послуговуватися нормами правопису української літературної мови у сфері наукової, професійної, соціальної діяльності, належний рівень комунікативних навичок, уміння аналізувати власне й чуже висловлення щодо орфографічної та пунктуаційної грамотності, ціннісне ставлення до мови, зокрема правопису української мови [4, С. 14].

Науковиця також виокремлює поняття «графічна субкомпетентність», «орфографічна субкомпетентність» та «пунктуаційна субкомпетентність» як її складники.

На думку І. Демешко, правописна (орфографічна й пунктуаційна) компетентність передбачає засвоєння й застосування правописних норм і формування таких умінь: 1) знаходити орфограми, виконувати орфографічний аналіз слова, тексту; 2) виявляти й пояснювати пунктограми в простому, простому ускладненому і складному (складносурядному, складнопідрядному, безсполучниковому) реченнях; 3) розпізнавати орфограми й пунктограми з-поміж інших; розрізняти їх види; 4) уміння застосовувати орфографічні та пунктуаційні правила; 5) грамотно писати слова з вивченими орфограмами; правильно ставити розділові знаки в простому і складному реченнях; 6) знаходити й виправляти орфографічні та пунктуаційні помилки [5, С. 90].

Мета статті – визначити ефективні шляхи вдосконалення правописної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням; розробити різнопланові тренувальні завдання для

підвищення рівня правописної компетентності студентів, що опановують нефілологічні спеціальності.

Виклад основного матеріалу. Переважна більшість освітньо-професійних програм підготовки фахівців-нефілологів не передбачає вивчення освітніх компонент (ОК), безпосередньо спрямованих на формування правописної компетентності майбутніх бакалаврів, тому викладачі-словесники намагаються максимально використовувати потенціал курсу «Українська мова за професійним спрямуванням». Зміст програма названої ОК, затвердженої Міністерством освіти і науки України ще в 2009 році, уможлиблює реалізацію роботи в цьому напрямку.

Значення курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» для формування правописної компетентності студентів-нефілологів полягає в забезпеченні цілеспрямованого й системного опанування норм сучасного українського правопису в контексті майбутньої фахової діяльності. Зміст ОК сприяє закріпленню орфографічних і пунктуаційних умінь через роботу з фаховими текстами, діловою документацією, офіційно-діловим і науковим стилями мовлення, що підвищує практичну мотивацію студентів до грамотного письма. Вивчення згаданої дисципліни формує вміння застосовувати правописні норми у професійному спілкуванні, розвиває навички самоконтролю й мовної рефлексії, запобігає типовим помилкам у писемному мовленні. Крім того, курс «Українська мова за професійним спрямуванням» забезпечує інтеграцію мовної підготовки з фаховими дисциплінами, сприяє підвищенню мовної культури, комунікативної ефективності та професійної компетентності студентів-нефілологів загалом.

З іншого боку, у змісті ОК відомості із правопису часто подаються фрагментарно, без системного зв'язку з реальними професійними потребами студентів, а це знижує ефективність формування стійких навичок. Завдання викладача – створити належні умови для засвоєння орфографічних і пунктуаційних норм шляхом максимально ефективного використання можливостей навчальної програми. У процесі практичної роботи бакалаври опановують основні правила орфографії та пунктуації, що сприяє формуванню їхньої правописної компетентності. Доцільно залучати різноманітні види навчальних завдань, зокрема підготовку повідомлень з історії українського правопису; написання диктантів різних типів; тренувальні вправи; реферування наукових джерел, що висвітлюють складні випадки орфографії та пунктуації; проведення поточного тестування; укладання словника правописних труднощів тощо.

Найбільший обсяг роботи з формування правописної компетентності припадає на перший змістовий модуль «Законодавчі та нормативно-стильові основи професійного спілкування». Усі ключові питання першої теми «Державна мова – мова професійного спілкування» тією чи іншою мірою

пов'язані з правописною компетентністю. Зокрема студенти мають усвідомити зміст понять «національна мова» та «літературна мова», засвоїти основні ознаки літературної мови, серед яких уніфікованість, стандартність, високий рівень граматичної організації, розвинена система функціональних стилів, унормованість.

С. Черіпко, Л. Добровольська та Л. Харченко справедливо стверджують, що новітні правописні реформи, спрямовані на очищення та відновлення питомих форм і норм української мови, зміцнюють зв'язок між нею (мовою) та національною картиною світу українців, акцентуючи на унікальності й самобутності нашої нації [6, С. 54]. Виконуючи відповідні практичні завдання, бакалаври можуть ознайомитися з актуальними змінами чинного правопису, наприклад, у написанні разом або окремо слів іншомовного походження з першими компонентами, що виражають кількісну характеристику (архі-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-), а також слів із першими іншомовними компонентами анти-, контр-, віце-, екс-, лейб-, обер-, штабс-, унтер-). Звертаємо увагу студентів на те, що відповідно до Українського правопису (2019) [7, С. 49] слова з елементами міні-, віце-, екс-, веб- пишуться разом. Також попри тенденцію, яка спостерігається в медійному просторі, частина топ- не вживається із числівниками (тобто слова на кшталт топвісім чи топтри не є нормативними).

Завдання 1. Випишіть із словників значення елементів архі-, бліц-, гіпер-, екстра-, макро-, максі-, міді-, мікро-, міні-, мульти-, нано-, полі-, преміум-, супер-, топ-, ультра-, флеш-, віце-, екс-, обер-, штабс-, унтер-. Наведіть приклади слів із такими елементами. Зверніть увагу на їх правопис.

Завдання 2. Доберіть самобутні українські відповідники до поданих слів. Поясніть орфограми у виділених словах.

Фіксувати, прерогатива, превалювати, бартер, дефект, літератор, коректива, **екстраординарний**, репродукувати, **ін'скція**, координувати, **преференція**, **еміграція**, асиміляція, **хобі**, континент, бінарний, стагнація, активний, одіозний, апелювати, анархія, домінувати, конвенція, актуальний, симптом, регламент, легалізація, імітація, **імміграція**, адаптація.

У межах опрацювання теми «Мовні норми» особливу увагу першокурсників звертаємо на нові правила вживання невідмінюваного числівника *пів* у значенні «половина» з наступним іменником. Наголошуємо, що числівник *пів* пишеться разом з іменником у формі називного відмінка в разі позначення єдиного цілого [7, С. 52].

Завдання 3. Перепишіть подані слова, розкриваючи дужки.

(Пів) захисник, (пів) яблука, (пів) моря, (пів) макітри, (пів) острів, (пів) таблетки, (пів) місяць, (пів) міста, (пів) села, (пів) сотні, (пів) відсотка, (пів)

овал, (пів) години, (пів) острова, (пів) огірка, (пів) бублика, (пів) ніч, (пів) миски, (пів) день, (пів) ночі, (пів) цукерки, (пів) дня, (пів) місяця, (пів) літа, (пів) шоколадки, (пів) відра, (пів) слоїка, (пів) коло, (пів) куля, (пів) літра, (пів) Америки, (пів) аркуша, (пів) Європи, (пів) кулі, (пів) кола.

Під час вивчення теми «Основи культури української мови» студенти на практиці засвоюють комунікативні ознаки мовлення, однією з ключових серед яких є правильність, що охоплює, зокрема, й орфографічну та пунктуаційну нормативність. Доцільно ілюструвати цю ознаку під час опрацювання змін в орфограмі «Правопис закінчень у родовому відмінку однини іменників 3 відміни». Згідно з приміткою 1. до § 95 іменники, що закінчуються на -ть після приголосного, а також слова кров, любов, осінь, сіль, Білорусь, Русь у родовому відмінку однини можуть набувати як варіант закінчення -и [7, С. 128].

Завдання 4. Подані слова запишіть у дві колонки: у першу колонку – слова, які в родовому відмінку однини мають закінчення -і; у другу – слова, які можуть мати два закінчення -і та -и.

Ніч, піч, гідність, велич, міць, незалежність, подорож, світлість, гордість, річ, тінь, радість, лінь, смерть, північ, осінь, кров, Умань, галузь, честь, любов, вісь, хоробрість, далечінь, Волинь, Оболонь, дратівливість, ваніль, сіль, Рось, неприязнь, повість, якість, герань, доповідь, свідомість, толерантність, суміш, вість, відповідь, вірність, бязь, важливість, ненависть, злість, жовч, паморозь, гуаш, латинь, мудрість, творчість, Бретань, сув'язь, зелень, агресивність, голубінь, млість, щирість, постать, путь, стать, актуальність, валентність, глазур, верф, емаль, латунь, здобич, глуш, відчайдушність, відданість, магістраль, модель, адекватність, акварель, безвихідь, вермішель, життєдіяльність.

Акцентуємо увагу здобувачів на орфограмі «Подвоєння приголосних». Зокрема звертаємо увагу на те, що за новітніми правилами у слові *священник* відбувається подвоєння (за аналогією до слова *письменник*).

Завдання 5. Перепишіть слова, вставляючи другу букву там, де цього вимагає правило.

Завишки, священник, попідтиню, довгожданий, срібний, обити, осінній, свиня, навманя, судя, вивчений, багрянний, картоний, священний, Іля, Галя, ткаля, вічливий, бароко, житя, Леся, Поділя, узліся, зелений, порося, бованіти, савець, розява, безвучний, відкритий, відкритя, гіля, дитя, зерня, спросоня, пічю, нічю, радістю, любовю, жовчю, повістю, Сава, Іна, Ніна, соломина, тераса, група, клас, нето, панó, Генадій, Поліся, божественний, тіню, зіля, ляний, Ала, анотація, іраціональний, Інеса, здоровений, числений, незлічений, картиний, зроблений, юнат, військомат, підашя, здоровя, гуся, гусеня, каміний, житєвий, статя, статей.

У процесі роботи над цією темою майбутні бакалаври також визначають роль словників у професійному мовленні, навчаються розрізняти їх за типами,

змістом і структурою, а також усвідомлюють значення лексикографічних джерел для підвищенні рівня мовленнєвої культури. На цьому етапі доцільною є систематична робота з орфографічними словниками та текстом чинної редакції Українського правопису.

Завдання 6. Уважно прочитайте § 82 Українського правопису (2019), що стосується орфограми «Закінчення -а(я), -у(-ю) в іменників чоловічого роду 2 відміни в родовому відмінку однини».

Випишіть слова, які подаються у примітці до пункту 9 (омонімічні іменники, в яких вибір відмінкового закінчення ґрунтується на значенні слова: акта (документа) – акту (дії) тощо). З п'ятьма парами іменників (за власним вибором) складіть речення.

У другому змістовому модулі «Професійна комунікація» чимало уваги приділяється спілкуванню як інструменту професійної діяльності. Як відомо, ділове спілкування починається з коректного звертання до співбесідника, котре зазвичай виражається іменником у формі кличного відмінка: *колего, пане Вікторе, Маріє Антонівно, пані професорко* тощо.

Мовна практика засвідчує ненормативне вживання в ролі звертань іменників у формі називного відмінка. На нашу думку, незнання найважливіших морфологічних норм не сприяє налаштуванню конструктивного діалогу, бо порушення мовних традицій справляє негативне враження про мовця та його загальну культуру.

У межах другого змістового модуля доцільно запропонувати студентам завдання, спрямовані на закріплення вживання кличного відмінка іменників, зокрема в офіційно-діловому мовленні.

Завдання 7. Подані імена та імена по батькові запишіть у формі кличного відмінка.

Ольга Русланівна, Леся Василівна, Варвара Іванівна, Розалія Сергіївна, Любов Овксентівна, Ядвіга Йосипівна, Галина Остапівна, Віра Харитонівна, Нінель Романівна, Станіслава Олегівна, Ірма Борисівна, Броніслава Соломонівна, Людмила Захарівна, Римма Пантелеймонівна, Неля Гаврилівна, Юлія Альбертівна; Віктор Вікторович, Людвіг Рудольфович, Григорій Степанович, Олег Валентинович, Сильвестр Спиридонович, Панас Кирилович, Роберт Родіонович, Микита Микитович, Хома Карпович, Михайло Ілліч, Лев Сидорович, Святослав В'ячеславович, Кирило Євгенович, Юрій Артурович, Андрій Миколайович, Кузьма Францович.

Обговорюючи разом із здобувачами гендерні аспекти спілкування, викладач акцентує на розширенні сфери вживання іменників жіночого роду для позначення посад, професій і звань. Ця тенденція відображена й у новій редакції Українського правопису, що засвідчує нормативність використання фемінітивів у сучасному мовленні.

Завдання 8. За допомогою суфіксів -к-, -иц-, -ин-, -ес- утворіть фемінітиви від поданих іменників і введіть їх у відповідний контекст (наприклад: віриш поетеси Оксани Забужко).

Автор, артист, аспірант, бойко, барон, будівельник, верстальник, викладач, власник, гандболіст, граф, гуморист, директор, диригент, диякон, докторант, економіст, журналіст, засновник, заступник, кандидат, керівник, ковзаняр, кравець, критик, лемко, лідер, майстер, мистецтвознавець, митець, міністр, музикант, науковець, охоронець, патрон, переможець, підприємець, плавець, поет, порадник, правознавець, принц, продавець, радник, редактор, ректор, речник, робітник, спадкоємець, студент, стюард, тренер, учень, фігурист, філолог, філософ, футболіст, хореограф, шахіст.

Відповідно до навчальної програми курсу тема «Ділові папери як засіб писемної професійної комунікації» розглядається на чотирьох практичних заняттях. Здобувачі мають опанувати правила написання таких документів: резюме, характеристика, заява, автобіографія, особовий листок з обліку кадрів, наказ щодо особового складу, трудова книжка, трудовий договір, контракт, трудова угода, прес-реліз, повідомлення про захід, звіт, службова записка, рапорт, довідка, протокол, витяг із протоколу, різні типи листів.

Ділові папери укладаються за установленими зразками, чітко регламентуються за змістом і за мовним оформленням, тому в процесі вивчення названої вище теми багато уваги приділяється розвитку правописної компетентності.

Завдання 9. Від поданих географічних назв утворіть відносні прикметники. Зверніть увагу на орфографію. Наприклад: Житомир – житомирський.

Коростень, Одеса, Кременчук, Бердянськ, Запоріжжя, Білокоровичі, Овруч, Кременець, Гадяч, Чернігів, Побужжя, Галичина, Львів, Керч, Кароліно-Бугаз, Ялта, Полісся, Біла Церква, Куба, Кривий Ріг, Чернівці, Вінниця, Суми, Франція, Флоренція, Венеція, Данія, Швеція, Вроцлав, Фінляндія, Генуя, Рига, Париж, Італія, Гімалаї, Гейдельберг, Киргизія, Канада, Мексика, Лейпциг, Единбург, Амстердам, Чикаго.

Завдання 10. Після ознайомлення з розділом «Уживання великої букви» Українського правопису (2019) виконайте вправу, поставивши велику літеру там, де це необхідно.

Чернівецька область, полісся, перська затока, антарктида, слобожанщина, вулиця нижній вал, сполучене королівство великої Британії і північної Ірландії, вулиця західна, парк булонський ліс, станція метро «житомирська», мис доброї надії, вулиця мала бердичівська, федеративна демократична республіка Ефіопія, північна Америка, республіка Маршаллові острови, місто Кривий ріг, селище Затока, Чорне море, майдан Соборний, одеський парк, аеропорт «жуляни», звягельський район, буковина, західна Україна, кабінет міністрів

України, оксфордський університет, день Конституції України, житомирський державний університет імені Івана Франка.

Завдання 11. Відредагуйте зразок поданого документа. Яких орфографічних і пунктуаційних помилок припустилась авторка?

Автобіографія

Я Луїза Василівна Байда народилася в селі Ушомир Коростенського району Житомирської області 17 травня 2007 року.

З 2014 по 2025 рр. навчалася в Ушомирському ліцеї Ушомирської сільської ради Житомирської області, який закінчила в 2025 році. У 2025 році вступила в навчально-науковий інститут педагогіки за спеціальністю В6 Перформативні мистецтва / Сценічне мистецтво до Житомирського державного університету імені Івана Франка де навчаюсь і зараз.

Склад сім'ї. Батько Байда Василь Іванович 1977 року народження вчитель математики, мати Байда Ніна Францівна 1980 року народження вчитель географії. Дідусь Круцифірський Франц Розеславович 1955 року народження на пенсії. Сестра Васильчук Діана Василівна 2000 року народження вихователь. Васильчук Аліса Ярославівна 2024 року народження дочка сестри.

Мешкаю по адресу Ушомир Коростенського району Житомирської області, вул. Л. Рака, 5.

Підпис 17 листопада 2025 року

Завдання 12. Як називають представників народів, котрі живуть у вказаних країнах? Утворіть слова на позначення осіб чоловічої та жіночої статі, наприклад: іспанець – іспанка.

Казахстан, Латвія, Таджикистан, Ірландія, Канада, Монако, Норвегія, Естонія, Словенія, Нова Зеландія, Індія, Естонія, Куба, Австралія, Перу, Нікарагуа, Пуерто-Ріко, Чилі, Єгипет, Італія, Сербія, Велика Британія, Вірменія, Азербайджан, Греція, Грузія, Афганістан, Марокко, Туреччина, Ісландія, Чехія, Словаччина, Монако, Китай, Мальта, Молдова, Таїланд, Фінляндія, Японія, Венесуела.

У процесі вивчення змістового модуля «Наукова комунікація як складова фахової діяльності» здобувачі також мають можливість підвищити рівень правописної компетентності. Зокрема опановуючи тему «Науковий стиль і його засоби в професійному спілкуванні», студенти практично засвоюють норми бібліографічного опису джерел та правила оформлення посилань. Навички оформлення бібліографії допоможуть здобувачам і в процесі навчання (підготовка рефератів, курсових, бакалаврських, магістерських робіт, написання наукових статей), і в майбутній діяльності, бо вміння фахівця правильно оформити інноваційний проєкт, програму, вчасно знайти необхідну для роботи

інформацію з авторитетних джерел, скласти список рекомендованої літератури є важливою запорукою професійного зростання.

Завдання 13. Ознайомтесь із правилами оформлення бібліографії (ДСТУ 8302:2015). виправте помилки в оформленні бібліографії.

1) І. Голубовська. В. Підгурська. «Формування літературознавчої компетентності майбутніх учителів початкових класів у процесі вивчення зарубіжної літературної казки». Журнал «Наука і техніка сьогодні», 2025 р. № 3 (44). ст. 410–422.

2) І. Голубовська. «Формування комунікативних умінь у майбутніх учителів початкових класів на заняттях з української мови (за професійним спрямуванням)». зб. наук. пр. «Професійна освіта в умовах інтеграційних процесів : теорія і практика»; за заг. ред. С. Вітвіцької. Житомир, 2017 р. стор. 135–137.

3) «Методичні рекомендації до написання курсових робіт із методик початкового навчання», Уклад. В. Підгурська, І. Голубовська; К. Гаращук. Житомир, «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка»; 2024 р. 60 ст.

4) І. Голубовська. К. Гаращук «Дитяча література» : Навч. посіб. для самост. роб. студ., які здоб. осв.-кваліф. рів. «Бакалавр» за напрям. підг. 6.010102 «Початкова освіта» (денної та заочної форм навчання). – Житомир : «Вид-во ЖДУ ім. І. Франка»; 2017 р. 132 ст.

Тема «Проблеми перекладу й редагування наукових текстів» охоплює типові помилки перекладу наукових праць українською мовою, особливості редагування та порушення логіки викладу. Опрацювання цих питань також сприяє закріпленню правописної компетентності. Зокрема, під впливом діалектного оточення студенти нерідко припускаються помилок у відмінюванні іншомовних слів, використовуючи, наприклад, форми на кшталт *зацікавився кіном* (замість *кіно*), *у бігудях* (замість *у бігуді*), *новими жалюзьями* (замість *жалюзі*), читала Дюму (замість *Дюма*) як відмінювані або, навпаки, залишаючи без змін слова *пальто*, *ситро*, які в українській мові відмінюються. Також варто нагадати здобувачам про зміни в орфограмі «Приголосні звуки і букви на позначення приголосних» (правопис слів іншомовного походження)». Згідно з Українським правописом (2019) слова *проект*, *проекція* пишуться за аналогією до спільнокореневих слів *ін'єкція*, *траєкторія*, *об'єкт* (латинський корінь *-ject-*). Звук [j] зазвичай передається слова буквою *й*, а в складі звукосполучень [je], [ji], [ju], [ja] літерами *є*, *ї*, *ю*, *я*.

Завдання 14. Розкрийте дужки й запишіть правильний варіант написання слова іншомовного походження. Випишіть значення виділених слів і складіть із ними речення.

Бу(е, є, йє)р, конвеє(е, є, йє)р, пле(е, є, йє)р, фла(е, є, йє)р, ло(я, йа, йя)льний, парано(я, йа, йя), фа(я, йа, йя)нс, **пле(я, йа, йя)да**, ро(я, йа, йя)ль,

сакво(я, йа, йя)ж, секво(я, йа, йя), фе(е, є, йє)рверк, ін'(е, є, йє)кція, про(е, є, йє)кт, про(е, є, йє)кція, суб'(е, є, йє)кт, тра(е, є, йє)кторія, фо(е, є, йє), (е, є, йє)ті, Го(я, йа, йя), Саво(я, йа, йя), Фе(е, є, йє)рбах, Ма(е, є, йє)р, Ка(е, є, йє)нна, Іса(я, йа, йя), (Йо, Іо, Йіо)ганн, Рамбу(е, є, йє), Со(е, є, йє)р, Ха(я, йа, йя)м, Хе(е, є, йє)рдал, (Ю, Йю, Йу)нона, (Ї, Йі, І)тс.

Завдання 15. Виконайте орфографічно-пунктуаційне оформлення поданого нижче тексту за такою схемою:

1) поставити пропущені розділові знаки;

2) орфографічне оформлення зробити таким чином:

– вибрати правильний варіант написання та обвести його кружком;

– якщо потрібно писати окремо, поставити вертикальну риску;

– якщо потрібно писати разом, з'єднати горизонтальною рисою;

– якщо потрібно писати через дефіс, над рядком поставити дефіс.

3) уникати виправлень та закреслень.

(Не) / можн(о, а) не / зв(и, е)рнути уваги на такий історичний пар(о, а)докс Тарас Шевченко був офіц(і, о)озним символом (Р, р)адя(нь, н)ської більшови(стсь, ць)кої влади. Тарас Шевченко є офіц(и, і)озним символом і репр(и, е)зентантом нової не / залежної України. Але пар(о, а)докс цей лише позірний за(з, с)тарілою є колишня закріпл(и, е)(нн, н)а в граніті за(з, с)стигла по / (з, с)тать гнівного похмурого (з, с)тарого наща(т, д)ка г(а, о)йд(а, о)маків який кличе до сокири вона за(з, с)таріла бо (с, з)пр(е, и)ймає(цц, тьс)я як шкільний штамп. А нині виробляє(тьс, цц)я новий к(о, а)нонічний образ страдн(е, и)к пророк (С, с)вятий і цей образ те / ж одно / бічний і має т(и, е)нденц(и, і)ю до за(з, с)т(и, е)га(н, нн)я. Живий Шевченко завжди оп(е, и)рався (с, з)казати / б закаміне(н, нн)ю він б(о, а)гато в чому не / (з, с)подіва(нн, н)ий контра(с, ст)ний він проце(сс, с) а не / р(е, и)зультат. То / ж і осягн(и, е)(нн, н)я по(з, с)та(тт, т)і Шевченк(о, а) його (з, с)падщ(е, и)ни його впливу на все нац(и, і)ональне жи(тт, т)я між / народної уваги і р(и, е)зонансу його творчості в світі це те / ж постійний проце(с, сс) що відб(е, и)ває міру зрілості нац(и, і)ональної (з, с)відомості та стан гуман(и, і)тарних наук в Україні (За М. Жулинським).

Висновки. Удосконалення правописної компетентності майбутніх фахівців у процесі вивчення української мови за професійним спрямуванням є комплексним і багатоступеневим завданням. Ефективна мовна підготовка поєднує традиційні методи з сучасними інтерактивними технологіями, професійно орієнтованими вправами, аналізом мовної діяльності та розвитком самоконтролю.

Такий підхід забезпечує не лише знання правописних норм, а й їх усвідомлене, грамотне та професійно адекватне застосування в реальних комунікативних ситуаціях.

Систематична й цілеспрямована робота з формування правописної компетентності бакалаврів нефілологічних спеціальностей у межах курсу «Українська мова за професійним спрямуванням» може суттєво підвищити рівень їхньої фахової підготовки. Перспективним напрямом подальших досліджень убачаємо в розробленні професійно орієнтованих завдань і вправ, спрямованих на підвищення рівня культури писемного мовлення здобувачів вищої освіти.

Література:

1. Хом'як І., Карповець Х. Правописна компетентність як елемент професіограми викладача лінгвістичних дисциплін. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*. 2020. VIII (87). Issue 219. Feb. P. 21–24.
2. Карповець Х. М. Формування правописної компетентності майбутніх учителів української мови і літератури в процесі навчання мовознавчих дисциплін : автореф. дис. ... канд. педагог. наук : спец. 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2020. 23 с.
3. Климова К. Я. Формування правописної компетентності здобувачів нефілологічних спеціальностей університетів у контексті реалізації державної мовної політики в Україні. *Слобожанський науковий вісник. Серія: Філологія*. 2023. № 4. С. 85–89. URL: <https://goo.su/VzwrwOt> (дата звернення: 23.12.25).
4. Вітюк В. В. Теоретико-методичні засади формування правописної компетентності майбутніх учителів початкової школи : автореф. дис. ... доктора педагог. наук : 13.00.02 – теорія та методика навчання (українська мова). Київ : Київський університет імені Б. Грінченка, 2021. 46 с.
5. Демешко І. Застосування правописних компетентностей при вивченні дисциплін мовознавчого циклу. *Наукові записки [Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки*. 2020. Вип. 185. С. 89–93. URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2020_185_20 (дата звернення: 23.12.25).
6. Черіпко С. І., Добровольська Л. А., Харченко Л. І. Застосування українського правопису у закладах вищої освіти: постановка проблеми. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія : Філологія. Журналістика*. Т. 36 (75). № 2. 2025. Ч. 1. С. 53–61.
7. Український правопис / голова комісії М. В. Стріха [та ін.]; Українська національна комісія з питань правопису. Київ: Наукова думка, 2019. 392 с. URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/standarty/pravopys/ukr.pravopys-2019.pdf> (дата звернення: 01.01.2026).

References:

1. Khomiak, I., Karpovets, Kh. (2020). Pravopysna kompetentnist yak element profesiohramy vykladacha linhvistychnykh dystsyplin [Spelling competence as an element of the profession of a teacher of linguistic disciplines]. *Science and Education a New Dimension. Pedagogy and Psychology*, VIII (87), Issue 219, Feb, 21–24 [in Ukrainian].
2. Karpovets, Kh. M. (2020). Formuvannia pravopysnoi kompetentnosti maibutnykh uchyteliv ukrainskoi movy i literatury v protsesi navchannia movoznavchykh dystsyplin [Formation of spelling competence of future teachers of Ukrainian language and literature in the process of teaching linguistic disciplines]. Extended abstract of candidate's thesis. Kyiv : Kyivskiyi universytet im. B. Hrinchenka [in Ukrainian].

3. Klymova, K. Ya. (2023). Formuvannia pravopysnoi kompetentnosti zdobuvachiv nefilolohichnykh spetsialnostei universytetiv u konteksti realizatsii derzhavnoi movnoi polityky v Ukraini [Formation of spelling competence of applicants for non-philological specialties of universities in the context of the implementation of state language policy in Ukraine]. Slobzhanskyi naukovyi visnyk. Seriya : Filolohiia – Sloboda Scientific Journal. Series: Philology, № 4, 85–89. URL: <https://goo.su/BzwrwOt> [in Ukrainian].

4. Vitiuk, V. V. (2021). Teoretyko-metodychni zasady formuvannia pravopysnoi kompetentnosti maibutnikh uchyteliv pochatkovoï shkoly [Theoretical and methodological principles of forming spelling competence of future primary school teachers]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kyiv : Kyivskiy universytet imeni B. Hrinchenka [in Ukrainian].

5. Demeshko, I. (2020). Zastosuvannia pravopysnykh kompetentnosti pry vyvchenni dystsyplin movoznavchoho tsykladu [Application of spelling competencies in the study of linguistics subjects]. Naukovi zapysky [Tsentralnoukrainskoho derzhavnoho pedahohichnoho universytetu imeni Volodymyra Vynnychenka] – Academic Commentaries [Volodymyr Vynnychenko Central Ukrainian State Pedagogical University]. Series : Pedagogical Sciences, 185, 89–93. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2020_185_20 [in Ukrainian].

6. Cheripko, S. I., Dobrovolska, L. A., Kharchenko, L. I. (2025). Zastosuvannia ukrainskoho pravopysu u zakladakh vyshchoi osvity : postanovka problemy [The use of Ukrainian spelling in higher education institutions : problem statement]. Vcheni zapysky TNU imeni V. I. Vernadskoho. Seriya: Filolohiia. Zhurnalistyka – Scientific notes of V. I. Vernadsky Taurida National University. Series : Philology. Journalism, 36 (75), № 2, 1, 53–61 [in Ukrainian].

7. Ukrainskyi pravopys (2019) / holova komisii M. V. Strikha [ta in.]; Ukrainska natsionalna komisiia z pytan pravopysu [Ukrainian spelling / head of the commission M. V. Strikha [and others]; Ukrainian National Commission on Spelling]. Kyiv: Naukova dumka. URL: <https://mova.gov.ua/storage/app/sites/19/standarty/pravopys/ukr.pravopys-2019.pdf> [in Ukr].